

MINISTER
SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, 10 kwietnia 2022 r.

DSRiN-V.415.5.2021

Pan
Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

w odpowiedzi na pismo z dnia 1 grudnia 2021 r. uprzejmie dziękuję za przedstawienie pozytywnej opinii o *projekcie ustawy o zmianie ustawy — Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw* (UD297), dalej: „projekt ustawy”, oraz za zgłoszone uwagi.

Wszystkie uwagi i wątpliwości podnoszone przez Pana Rzecznika poddane zostały wnikliwej i szczegółowej analizie.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że projektodawca nie może uwzględnić postulatu, zawartego w **pkt 1** pisma, w zakresie rozszerzenia zakresu podmiotowego stosowanych instrumentów ochrony cywilnoprawnej oraz w zakresie zmiany terminologicznej poprzez wprowadzenie w miejsce pojęcia „przemocy w rodzinie” pojęcia „przemocy domowej” albo „przemocy w związkach bliskich”.

Projekt ustawy – zgodnie z zasadami techniki prawodawczej, zawartymi w Rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” z dnia 20 czerwca 2002 r. (Dz. U. z 2016 r. poz. 283) – musiał być opracowany w oparciu o obowiązujące brzmienie przepisów, w tym *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249), dalej: „ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie” lub „u.p.p.r.”, która posługuje się terminem „przemocy w rodzinie”. Jednocześnie należy zauważyć, że aktualnie przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej jest opracowywany *projekt ustawy o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw* (UD296), dalej: „projekt ustawy UD296”, który przewiduje postulowaną zmianę terminologii. Równocześnie w projekcie ustawy UD296, zaprojektowane zostało istotne rozszerzenie podmiotowe stosowania przepisów ustawy o przeciwdziałaniu

przemocy w rodzinie, w tym w zakresie stosowania instrumentów ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Z tego względu – zgodnie z uzgodnieniami, jakie zostały poczynione w toku prac legislacyjnych na Zespole ds. Programowania Prac Rządu – materii tej nie obejmuje projekt ustawy opracowany przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Na obecnym etapie procedowania obu projektów ustaw nie jest możliwe, ani zasadne ich skorelowanie.

Odnosząc się do dalszych spostrzeżeń Pana Rzecznika, zawartych w pkt 1, należy wskazać, że w ocenie projektodawcy obecne, jak też projektowane regulacje zapewniają „dostępność nakazów i zakazów” dla wszystkich osób doświadczających przemocy w rodzinie, w sytuacji zagrożenia ich życia lub zdrowia. Godzi się zauważyć, że przesłanką wydania natychmiastowego nakazu opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia oraz zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, na podstawie art. 15aa ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2021 r. poz. 1882, 2333, 2447 i 2448), dalej: „ustawa o Policji” i art. 18a ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1214), dalej: „ustawa o Żandarmerii Wojskowej”, jest stan zagrożenia dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej przemocą. Taka sama przesłanka jest przewidziana dla nowoprojektowanych zakazów. Zatem nakazy i zakazy winny być wydawane przez funkcjonariuszy Policji i żołnierzy Żandarmerii Wojskowej w każdej sytuacji, gdy istnieje niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia osoby dotkniętej przemocą, a nie tylko w wypadku istnienia bezpośredniego zagrożenia. Podkreślenia wymaga fakt, że przepisy ustawy z dnia 30 kwietnia 2020 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 956) wprowadziły do polskiego systemu prawnego wyższy standard niż wymagany Konwencją Rady Europy o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, sporządzonej w dniu 11 maja 2011 r. w Stambule (Dz. U. z 2015 r. poz. 961), dalej: „Konwencja stambulska”, odnośnie podstawowej przesłanki wydania nakazu i zakazu. Konwencja stambulska w art. 52 stanowi, że **Strony przyjmą konieczne środki ustawodawcze lub inne środki umożliwiające właściwym władzom nakazanie opuszczenie miejsca zamieszkania przez sprawcę przemocy domowej, w sytuacjach bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia osoby dotkniętej przemocą.** W ustawodawstwie polskim owo bezpośrednie zagrożenie skutkuje zatrzymaniem, po którym, jeśli zostanie wszczęte postępowanie karne, może nastąpić zastosowanie środków zapobiegawczych. W sytuacji gdy nie zostanie on zastosowany i zapadnie decyzja o zwolnieniu osoby stosującej przemoc, służby mają możliwość wydania nakazu lub zakazu.

Takie określenie podstawy do wydania nakazu lub zakazu w połączeniu z nowoprojektowanymi zakazami, zawartymi w projekcie ustawy, sprawi, że polskie prawo będzie zapewniało szeroką i wszechstronną ochronę osób dotkniętych przemocą.

W zakresie uwag i spostrzeżeń zawartych w **pkt 2** pisma, projektodawca zgodził się częściowo z opinią Pana Rzecznika, że zaprojektowany przepis **art. 156a** ustawy z dnia 6 czerwca 1996 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2021 r. poz. 2345 i 2447), dalej: „k.k.”, był niewystarczająco precyzyjny i zbyt szeroki. W pierwszej kolejności należy wyraźnie wskazać, że przytoczony przepis odnosi się jedynie do form popełnienia przestępstwa, innych niż sprawstwo, które nadal będzie penalizowane jako przestępstwo z art. 156 par. 1 pkt 2 k.k. Projekt ustawy wprowadza natomiast rozwiązanie, które ma doprowadzić do pełnej zgodności z art. 38 Konwencji, co wymaga uzupełnienia kodeksu karnego o przepisy odpowiadające znamionom zdefiniowanym w art. 38 b i c Konwencji stambulskiej. Chcąc uniknąć penalizowania zdarzeń, które nie miały być objęte zakresem projektowanego art. 156a k.k, uznano za zasadną propozycję, rozbudowania znamion art. 156a k.k. o „wycinanie, infibulację lub każde inne istotne okaleczenie żeńskich narządów płciowych”. W związku ze zgłoszonymi uwagami, w tym uwagami Pana Rzecznika, zostało zaprojektowane nowe brzemienne tego przepisu, w następujący sposób:

„Art. 156a. § 1. Kto, namową lub przez udzielenie pomocy doprowadza inną osobę do spowodowania u siebie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu powodującego istotne i trwałe zniekształcenie ciała, będącego skutkiem wycięcia, infibulacji lub każdego innego istotnego okaleczenia żeńskich narządów płciowych lub do wykonania takiej czynności na własnym ciele lub poddania się takiej czynności,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Kto, używając przemocy, podstęp lub groźby bezprawnej doprowadza inną osobę do poddania się czynności określonej w § 1 lub do wykonania takiej czynności na własnym ciele,

podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8

§ 3. Przepisu § 1 lub 2 nie stosuje się, jeżeli czyn wyczerpuje znamiona czynu zabronionego określonego w art. 156 § 1 lub 3.”

W ocenie projektodawcy aktualnie projektowany przepis nie pogłębi wątpliwości w zakresie procedury medycznej uzgodnienia płci i operacji „normalizujących płęć”. Należy bowiem wskazać, że wprowadzany do porządku prawnego przepis art. 156a k.k. penalizuje jedynie formy zjawiskowe niesprawcze czynu zabronionego, o którym mowa w art. 156 k.k.

Postacie sprawcze przestępstwa istotnego okaleczenia żeńskich narządów płciowych są objęte art. 156 k.k. i w tym zakresie projekt ustawy nie przewiduje żadnych zmian.

Ustawowe uregulowanie procedury medycznej uzgodnienia płci, jak i operacji „normalizujących płęć” wykracza poza zakładany cel projektu ustawy. Jak wskazano w uzasadnieniu projektu ustawy, głównym celem projektu ustawy jest wzmocnienie ochrony osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Projektowane zaś zmiany w kodeksie karny mają jedynie zapewnić zgodność polskich przepisów ze standardami konwencyjnymi w odniesieniu do terminów przedawnienia przestępstw popełnionych na szkodę małoletnich, odpowiadających art. 37, 38 i 39b, w związku z wycofaniem przez Polskę zastrzeżenia do art. 58 Konwencji stambulskiej. Podkreślić należy, że art. 58 Konwencji stambulskiej, dotyczy terminu przedawnienia karalności przestępstwa z art. 37 i 38 tej Konwencji. Określenie zaś terminu przedawnienia odpowiadające wymogom konwencyjnym, nie było jednak możliwe bez uprzedniego dodania przepisów, który wyczerpywałyby w pełni znamiona wskazane w art. 37 i 38 Konwencji stambulskiej. Z tego względu podjęto decyzję o wprowadzeniu projektowanego art. 156a k.k. i 191b k.k.

W wypadku projektowanego **art. 191b k.k.** projektodawca – w oparciu o analizę zgłoszonych uwag – również zdecydował się na zmianę jego redakcji, w następujący sposób:

„Art. 191b. § 1. Kto przemocą, groźbą bezprawną lub przez nadużycie stosunku zależności lub wykorzystanie krytycznego położenia doprowadza inną osobę do zawarcia małżeństwa lub związku, który odpowiada małżeństwu w kręgu wyznaniowym lub kulturowym sprawcy,

podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Tej samej karze podlega kto w celu popełnienia przestępstwa określonego w § 1, używając podstępów lub nadużywając stosunku zależności lub wykorzystując krytyczne położenie, nakłania inną osobę do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.”.

Projektodawca zgodził się z opinią, że należy uzupełnić znamiona przestępstwa regulowanego w art. 191b § 1 k.k. o dodatkowy sposób oddziaływania na osobę w celu zmuszenia jej do zawarcia małżeństwa poprzez wprowadzenie także wykorzystania krytycznego położenia tej osoby. Za zasadne uznano również stanowisko, że projektowany art. 191b § 2 k.k. stanowi zbyt szerokie pole kryminalizacji, a możliwość jego usiłowania naruszałoby zasadę *nullum crimen sine lege stricta* i nie znajduje oparcia w teście proporcjonalności wywodzonym z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Dlatego projektodawca odstąpił od wprowadzania zapisu, który miałby w art. 191b § 2 k.k. penalizować nakłanianie

innej osoby przy użyciu podstępów lub wykorzystaniu stosunku zależności do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w zamiarze ułatwienia komu innemu popełnienia przestępstwa określonego w § 1. Czyn taki może być kwalifikowany jako pomocnictwo do przestępstwa z projektowanego § 1.

Odnosząc się do podnoszonych w piśmie wątpliwości odnośnie do pierwotnie zaprojektowanego brzmienia powyższego przepisu, należy przede wszystkim wskazać, że obecnie procedowany jest także *projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 16 września 2021 r.* (UD281), opracowany w Ministerstwie Sprawiedliwości, który przewiduje likwidację celowościowego charakteru przestępstwa z art. 191 § 1 k.k.. Z tego względu propozycja brzmienia art. 191 § 1b k.k., przedstawiona przez Pana Rzecznika nie została uznana za trafną, bowiem doprowadziłaby w przyszłości do systemowej niespójności art. 191 k.k. W ocenie projektodawcy nie można również uwzględnić propozycji odnoszącej się do art. 191 § 2a, penalizującego doprowadzenie innej osoby do opuszczenia terytorium państwa, w którym przebywa. Stanowiłby on bowiem przygotowanie jako przestępstwo *sui generis*. Wedle zaś dominującego poglądu usiłowanie popełnienia takiego czynu nie jest karalne. Oznacza to, że takie czyny w przypadku pokrzywdzonych opuszczających terytorium RP mogłyby być ścigane dopiero po przekroczeniu granicy RP, co znacznie utrudniłoby ujęcie i osądzenie podejrzanego.

Ze względu na liczne uwagi zgłoszone do uregulowań zaprojektowanych w ustawie z dnia 6 czerwca 1996 r. – **Kodeks postępowania karnego** (Dz. U. z 2021 r. poz. 534, 1023 i 2447), dalej: „k.p.k.”, projektodawca zdecydował się na znacznie szerszy zakres nowelizacji, niż początkowo planowany.

Art. 5 projektu ustawy otrzymał brzmienie:

„Art. 5. W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 534, 1023 i 2447) wprowadza się następujące zmiany:

1) *w art. 16 po § 2 dodaje się § 3 w brzmieniu:*

„§ 3. Jeżeli uczestnikiem postępowania jest osoba, która nie ukończyła 18 lat, osoba ubezwłasnowolniona całkowicie lub częściowo lub osoba nieporadna w szczególności ze względu na wiek lub stan zdrowia, sposób pouczenia powinien być dostosowany do jej wieku, stanu zdrowia i stanu rozwoju umysłowego.”;

2) *art. 52a otrzymuje brzmienie:*

„Art. 52a. § 1. Przed podjęciem decyzji co do zastosowania wobec pokrzywdzonego środków przewidzianych w art. 147 § 1 w odniesieniu do czynności, o

której mowa w art. 143 § 1 pkt 2, w art. 177 § 1a, art. 184–185e, art. 299a § 1, art. 360 § 1 pkt 1 lit. d oraz pkt 3, art. 390 § 2 i 3 oraz art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. o ochronie i pomocy dla pokrzywdzonego i świadka (Dz. U. z 2015 r. poz. 21), organ prowadzący postępowanie karne ustala właściwości i warunki osobiste pokrzywdzonego oraz rodzaj i rozmiar ujemnych następstw popełnionego na jego szkodę przestępstwa, mając na uwadze charakter tego przestępstwa oraz okoliczności jego popełnienia.

§ 2. Po ustaleniu środków, które powinny być zastosowane w stosunku do pokrzywdzonego, przed rozpoczęciem czynności organ odbiera od niego oświadczenie, czy chce ich zastosowania, chyba że odebranie oświadczenia jest niemożliwe, zastosowanie określonego środka jest obowiązkowe lub organ prowadzący postępowanie działa na wniosek pokrzywdzonego.

§ 3. Dane, o których mowa w § 1, zamieszcza się w kwestionariuszu oceny potrzeb pokrzywdzonego, zwanym dalej „kwestionariuszem”. Kwestionariusz sporządza organ prowadzący postępowanie przed pierwszym przesłuchaniem pokrzywdzonego w charakterze świadka, chyba że zachodzi niebezpieczeństwo utraty lub zniekształcenia tego dowodu w razie zwłoki. W takim wypadku kwestionariusz sporządza się niezwłocznie po ustaniu tego niebezpieczeństwa.

§ 4. Kwestionariusz nie stanowi dowodu okoliczności, o których mowa w § 1.

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór kwestionariusza, mając na uwadze konieczność zapewnienia ustalenia wyczerpujących danych o osobie pokrzywdzonego.”;

3) w art. 147 § 2a otrzymuje brzmienie:

„§ 2a. Przesłuchanie, o którym mowa w art. 185a-185c oraz art. 185e, utrwała się za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk.”;

4) w art. 171:

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Jeżeli osoba przesłuchiwana nie ukończyła 18 lat, czynności z jej udziałem powinny być, w miarę możliwości, przeprowadzone w obecności przedstawiciela ustawowego, faktycznego opiekuna lub osoby pełnoletniej wskazanej przez przesłuchiwanego, chyba że dobro postępowania stoi temu na przeszkodzie lub sprzeciwia się temu przesłuchiwany.”,

b) po §4 dodaje się § 4a w brzmieniu:

„§ 4a. Pytania zadawane świadkowi nie mogą dotyczyć jego życia seksualnego, chyba jest to niezbędne dla rozstrzygnięcia sprawy.”,

c) § 6 otrzymuje brzmienie:

„§ 6. Organ przesłuchujący uchyla pytania określone w § 4 lub 4a, jak również pytania nieistotne.”;

d) po § 7 dodaje się § 8 i 9 w brzmieniu:

”§ 8. Przed pierwszym przesłuchaniem osoba, o której mowa w § 3 otrzymuje informacje co do przebiegu, sposobu i warunków przesłuchania. Pomiedzy doręczeniem informacji a terminem przesłuchania powinno upłynąć co najmniej 3 dni.

§ 9. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia wzory informacji co do przebiegu, sposobu i warunków przesłuchania dla osób, o których mowa w § 3, odrębnie dla podejrzanego i świadka, uwzględniając potrzebę zrozumienia tych informacji przez przesłuchiwanym. Wzór informacji może zawierać graficzne przedstawienie przebiegu, sposobu i warunków przesłuchania.”,5) w art. 185a:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W sprawach o przestępstwa popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub określone w rozdziałach XXIII, XXV i XXVI Kodeksu karnego pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, przesłuchuje się w charakterze świadka tylko wówczas, gdy jego zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, i tylko raz, chyba że wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania, lub w razie uwzględnienia wniosku dowodowego oskarżonego, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego.”;

b) po § 4 dodaje się § 5. w brzmieniu:

„§ 5. W sprawach o przestępstwa określone w § 1., na wniosek pokrzywdzonego należy zapewnić, aby biegły psycholog biorący udział w przesłuchaniu był osobą płci wskazanej przez pokrzywdzonego, chyba że będzie to utrudniać postępowanie.”;

6) w art. 185b w § 1 wyrazy „w art. 185a § 1-3” zastępuje się wyrazami „w art. 185a § 1-3 oraz § 5”;

7) w art. 185c:

a) § 1a otrzymuje brzmienie:

„§ 1a. W sprawach o przestępstwa określone w § 1 pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania ukończył 15 lat, przesłuchuje się w charakterze świadka tylko wówczas, gdy jego zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, i

tylko raz, chyba że wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania, lub w razie uwzględnienia wniosku dowodowego oskarżonego, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego.”;

b) uchyla się § 3;

c) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Na wniosek pokrzywdzonego należy zapewnić, aby biegły psycholog biorący udział w przesłuchaniu był osobą o wskazanej przez niego płci, chyba że będzie to utrudniać postępowanie.”

8) uchyla się art. 185d;

9) po art. 185d dodaje się art. 185e–185f w brzmieniu:

„Art. 185e. § 1. Jeżeli istnieje wątpliwość co do stanu psychicznego świadka, jego stanu rozwoju umysłowego, zdolności postrzegania lub odtwarzania przez niego postrzeżeń, świadka przesłuchuje się tylko wówczas, gdy jego zeznania mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy i tylko raz, chyba że wyjdą na jaw istotne okoliczności, których wyjaśnienie wymaga ponownego przesłuchania, lub w razie uwzględnienia wniosku dowodowego oskarżonego, który nie miał obrońcy w czasie pierwszego przesłuchania świadka.

§ 2. Przesłuchanie przeprowadza sąd na posiedzeniu, nie później niż w terminie 14 dni od dnia wpływu wniosku. Prokurator, obrońca oraz pełnomocnik pokrzywdzonego mają prawo wziąć udział w przesłuchaniu. Osoba wymieniona w art. 51 § 2 lub § 3 lub osoba pełnoletnia wskazana przez pokrzywdzonego ma prawo również być obecna przy przesłuchaniu, jeżeli nie ogranicza to swobody wypowiedzi przesłuchiwanego. Na rozprawie głównej odtwarza się sporządzony zapis obrazu i dźwięku przesłuchania oraz odczytuje się protokół przesłuchania.

§ 3. Na wniosek świadka, należy zapewnić, aby biegły psycholog biorący udział w przesłuchaniu był osobą o wskazanej przez niego płci, chyba że będzie to utrudniać postępowanie.

§ 4. Jeżeli osoba przesłuchiwana ma problemy z komunikacją werbalną, przesłuchanie przeprowadza się przy wykorzystaniu komunikacji alternatywnej i wspomagającej, którymi posługuje się pokrzywdzony. W przesłuchaniu bierze udział biegły mający odpowiednią wiedzę w zakresie komunikacji alternatywnej lub wspomagającej.

§ 5. *W odniesieniu do świadków, o których mowa w § 1, przepisów art. 185a-185c nie stosuje się.*

Art. 185f. § 1. Przesłuchania w trybie określonym w art. 185a-185c oraz art. 185e przeprowadza się w odpowiednio przystosowanych pomieszczeniach w siedzibie sądu lub poza jego siedzibą.

§ 2. *Przed pierwszym przesłuchaniem osoba, przesłuchiwana w trybie, o którym mowa w § 1 otrzymuje informacje co do przebiegu, sposobu i warunków przesłuchania. Pomiędzy doręczeniem informacji a terminem przesłuchanie powinno upłynąć co najmniej 3 dni.*

§ 3. *Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia wzory informacji co do przebiegu, sposobu i warunków przesłuchania dla osób, o których mowa w § 2, odrębnie dla osób przesłuchiwanym, o których mowa w art. 185a - 185c oraz art. 185e, uwzględniając potrzebę zrozumienia tych informacji przez osoby przesłuchiwane. Wzór informacji może zawierać graficzne przedstawienie przebiegu, sposobu i warunków przesłuchania.*

§ 4. *Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, sposób przygotowania, i przeprowadzenia przesłuchania, o którym mowa w § 1, oraz warunki, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia przeznaczone do przeprowadzania takich przesłuchań, w tym ich wyposażenie techniczne, mając na względzie konieczność zapewnienia swobody wypowiedzi i poczucia bezpieczeństwa osób przesłuchiwanym przy uwzględnieniu indywidualnych potrzeb tych osób.”;*

10) w art. 192 w § 2 wyrazy „może zarządzić” zastępuje się wyrazami „zarządza”;

11) w art. 275a § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. *Tytułem środka zapobiegawczego można nakazać oskarżonemu o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej okresowe opuszczenie lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym i jego najbliższego otoczenia lub zakazać mu zbliżania się do pokrzywdzonego na wskazaną odległość, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec tej osoby, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa groził.”;*

12) w art. 300 § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. *Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzory pisemnych pouczeń, o których mowa w § 1-3, mając na względzie konieczność zrozumienia pouczenia przez osoby niekorzystające z pomocy obrońcy lub pełnomocnika, osoby*

nieporadne ze względu na wiek lub stan zdrowia, odrębne dla osoby, o której mowa w § 1, która nie ukończyła 18 lat, bacząc by pisemne pouczenie zawierało informację o możliwości uzyskania wyjaśnień co do zakresu ich uprawnień i obowiązków oraz sposobu i warunków przesłuchania. Wzór pouczenia może zawierać graficzne przedstawienie zakresu uprawnień i obowiązków.

13) w art. 361:

a) dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Podczas czynności z udziałem pokrzywdzonego przeprowadzanych na rozprawie z wyłączeniem jawności może być obecna osoba przez niego wskazana.”;

b) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Przepisu § 1 i 1a nie stosuje się, jeżeli zachodzi obawa ujawnienia informacji niejawnych o klauzuli tajności „tajne” lub „ściśle tajne.”.”.”.

Nadmieniam, że w związku z dodaniem § 3 w art. 16 k.k, zmieniono również art. 300 k.k. w zakresie wymogów pouczeń dla uczestników postępowania.

Powyższe zmiany projektu ustawy mają na celu wzmocnienie dostępu do wymiaru sprawiedliwości osób o szczególnych potrzebach. Należy wyjaśnić, iż w uwzględnieniu uwagi co do braku zdefiniowania w ustawodawstwie pojęcia „osoba z niepełnosprawnością intelektualną”, projektodawca – dla określenia grupy osób, dla których przewidziano tryb wprowadzony w art. 185e k.p.k. - zdecydował się na użycie utrwalonego, opisowego terminu „istnieje wątpliwość co do stanu psychicznego świadka, jego stanu rozwoju umysłowego, zdolności postrzegania lub odtwarzania przez niego postrzeżeń” oraz terminu „problemów z komunikacją werbalną”.

Odnosząc się do uwag zawartych w **pkt 3** pisma, należy wskazać, że odmienne traktowanie tej grupy osób jest uzasadnione ze względu na obniżone możliwości wyrażania swych myśli i komunikacji międzyludzkiej. Te problemy nie odnoszą się natomiast do innych osób niepełnosprawnych, np. niewidomych i niesłyszących, którzy są w stanie w pełnym zakresie wyrażać swe myśli, jednakże przy użyciu określonej formy, np. języka migowego, co jest już uregulowane w k.p.k. Nowelizacja nie odnosi się do innych czynności procesowych wykonywanych z pokrzywdzonym lub świadkiem poza opisanymi. Wnioskowane przez Pana Rzecznika dalsze uzupełnienie przepisów regulujących postępowanie karne jest poza zakresem nowelizacji.

Uprzejmie proszę Pana Rzecznika o przyjęcie powyższych wyjaśnień.

Z poważaniem
z upoważnienia Ministra Sprawiedliwości

Marcin Romanowski

Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/